

A magyar könyv ünnepe elé

Jól esik mindnyájunknak ezekben az eseményektől lázas napokban ismét ünnepnapokra készülnünk: a Magyar Könyv Ünnepe. A napsütötte június égi sátra alatt a Magyar Muzsa számára már készül az otthonos hajlék. A külső világ távoli viharai nem borzolják, nem ingatják azt a lángot, amit a szel em és, a kultúra nevében gyújtottunk meg, mint pásztorütet az éjszakában, mert ezt a hajlékot s annak világosságát erősen őrzi a mi hitünk s a szebb jövőbe vetett áhátatos bizalmunk.

Az évrol-évre ismétlődő könyvnapokat a mi kulturális küldetésstudatunk szenteli meg és avatja ünneppé is ezeket a napokat. Budapest körútjain, a Belváros utcáin és terein sátor — sátor mellett sorakozik: esztendők óta mindmegannyi ismerősünk. Hevenyészve összerótt vázaik a muló időre épünek s az utca életének hétköznapi forgata örvénylik körülöttük, de amit polcaikon őriznek — a könyv: örök érték, mert egy nemzet halhatatlan lelke él bennük. A színes sátrak körül pedig ezer arcával sok-sok kíváncsisággal a közönség tolong s a magyar könyv barátai. Ezek a napokon övék lesz az utca s a nagyváros ritmusában az ő ajkukon hangzik fel a Magyar Könyv dícsérete...

Soha ilyen le'kes készülődés nem előzte meg a magyar könyv ünnepe, soha anynyi érdekes újdonsággal, komoly értékkel nem szolgált az író és kiadó az élő magyar kultúrát, mint az idei könyvnapok alkalmával. A kiadványok iránti érdeklődés soha nem látott arányokban bontakozik ki, mintha mindenki érezné, milyen legyőzhetetlen erő rejtezik kultúránkban s annak kifejező eszközében, a könyvben. A kiadványállatok és a könyvkereskedők sátrai szokott helyükön várják közönségüket s itt találkoznak majd a „nyájas olvasóval” a ma írói is, hogy kézjegyükkel lássák el a könyv-újdonságokat.

A könyvünnepe már most a küszöb előtt áll. Kérdéssel fordulunk tehát a nagyobb kiadókhöz, hogy felvilágosítást nyújtsanak a könyvnapok készüldés előzményeiről.

Az Athenaeum könyvnapok kiadványainak élén Mécs László eddig megjelent költeményeinek 760 oldalon összegyűjtött kiadása áll. Ezenkívül Móricz Zsigmond és Zilahy Lajos egy-egy regényét hozza újdonságképpen. Nyüzsgő, változatos élet veszi körül a Nemzeti Színház művészeiből álló felállított sátrát, ahol kiváló írók adnak három napon át autogramot. Mécs László, Sik Sándor, Ignác Rózsa, Passuth László, Berend Miklósné, Medveczky Bella és József Jolán látják el kézjegyükkel a könyveket.

Az Erdélyi Szépművészeti Céh külön örömmünnepeit ül. Sátrában először üdvözölheti őszintén és közvetlenül a visszatért, részeg kiváló magyar íróit. A Szervita-téri sátorban megjelenik majd valamennyi erdélyi író, Áprily Lajos, Asztalos István, Bánffy Miklós, Kemény János, Kós Károly, Nyíró József, Reményik Sándor, Tamási Áron és Wass Albert.

Az Egyetemi Nyomda egy-egy irodalomtörténeti és nyelvészeti munkával és két ifjúsági könyvvel vesz részt a könyvnapon. A Semmelweis- és Kossuth Lajos-utca sarkán felállított sátrában előreláthatólag Gulácsy Irén, Ignác Rózsa, Székely Mózes, Vajthó László és Ruszkabányay Elemér osztanak majd autogramot.

Az Apponyi-téri Verböczi-szobor előtt a Franklin Társulat sátra várja az érdeklődőket. Régi hagyományaihoz híven elsősorban a magyar klasszikusok kiadványaival szerepel a könyvnapon. A Társulat árusítja majd a Pázmány Péter Tudományegyetem Magyarstudományi Intézetének sorozatában második kötetként megjelent Baranyai népmeséket Bacso István gyűjtésében.

Az Andrassy-utca tervé, az Opera előtt, a Singer és Wolfner sátra emelkedik. Gulácsy Irén, Herczeg Ferenc és Vida Mária új vagy újra kiadott regényeivel. A legismertebb írók osztogatnak majd autogramot minden nap 12-től 2-ig: Csathó Kálmán, Herczeg Ferenc, Gulácsy Irén, Rab Gusztáv, Szabó Lőrinc, Benedek Marcell és Lyka Károly, 9-től 11-ig pedig Babay József, Matolcsy Andor, Nagy Lajos, Bibó Lajos, Kerekesházy József és Szentmikályiné Szabó Mária.

A Váci-utca hosszú során jörfornán az

Itt üti fel sátorfáját Cserépfalvy is. Kiadványai közül különösen érdekes Bendeffy László könyve a kaukázusi magyarság történetéről és Horváth Jenőnek Savoyai Jenő hercegről, valamint a dunai monarchia kialakulásáról írott munkája. Délelőttöként Rádvégh István és József Jolán, délutánoként pedig Bendeffy László és Horváth Jenő dedikálják új könyveiket.

A Szent István Társulat különös gondattal készült az idei könyvnapra. Bárányos Róza, János József S. J., Sik Sándor és Tóth László műveit adta ki. Számos írónk jelenik majd meg a Kecskeméti-utcai díszes sátorban, hogy könyveiket dedikálják. Sik Sándor, Pusztai Sándor, Tóth László, Berényi László, Kinizsi Andor, Hallósy Márta, Zaymus Gyula, Dezsényi Béla, Dénes Gizella és még sokan mások.

A Stádium ismét a Nemzeti Színháznál üti fel sátrát. Széfidin Sefket bej, Dénes Gizella, Papp Jenő és Szilárd János újabb alkotásait bocsátotta közre. Itt találkozik majd közönségével a kitűnő felvidéki magyar írógárda is, hogy kézjegyükkel lássák el műveiket. A Stádium kiadványai között egyébként a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot a hősi halált halt Prien kapitány „Élet-utam a Scapa Flowig” című gazdagon illusztrált önéletrajzi műve. Bizonyára átütő sikere lesz az idei könyvnapokon a Stádium népszerű és olvasó regénysorozatának is, továbbá Botár Árpád szenzációs könyvének, amely a „láthatatlan hadsereg” működését, a kémek tevékenységét ismerteti s a modern háboru rej-

telmeibe vezeti be olvasóját. Itt dedikálják majd könyveiket Papp Viktor, Papp Jenő, Endrődy Béla, Bibó Lajos, Medveczky Bella, Nagy Méda, Kárán József, Szilárd János és még mások, és itt vannak fel a Nemzeti Színház művésznői és művészei is.

Az Apponyi-téren a Nyugat sátra várja az érdeklődőket. Babits Mihály betegsége miatt nem jelenhetik meg a sátorban, csupán Illyés Gyula és Terstyánszky Jenő fogadja majd az érdeklődőket.

A Pátria Irónők Társasága részben saját könyvsátorában, a Kossuth Lajos-utca elején, részben pedig az IBUSZ-szal karöltve a Vörösmarty-téren árusítja könyvnapon újdonságát, a „Magyar Aszszonyok versei”-t. Az írónők autogramot adnak és szeretettel várják a nagyközönség látogatását.

A Dante és a Révai Társulat csak közönséget vesznek részt a könyvnapon, mivel különálló könyvkereskedésük nincs, ezért sátrát sem állítanak, csupán kiadványaikkal gazdagítják a könyvnap bő termését. Révai elsősorban az Erdélyi Szépművészeti Céhnel (Szervita-tér) képviselteti magát.

A könyvkereskedők és kiadók a legszívesebben reménykednek a könyvnap sikeréhez. Vallomásuk szerint az idei könyvnap mennyiségileg és minőségileg is gazdagabb és értékesebb az előbbieknél. Ugy látszik, hogy a közönség is nagyobb szeretettel fordul a könyvekhez tanulmányozásért, szórakozásért vagy felidülésért, mint máskor.

HÓMAN BÁLINT: Stephan I.

Az élet nélkülözhetetlen feltétele és lényege a szerveség. Valamennyi alkotóelemre felbontani, titokzóságából maradéktalanul kivetkőztetni épp oly kevéssé lehet a szerveséget, mint magát az életet. A múltból és származásból, korból és környezetből, vérből és tájból eredő végtelen szálat szövődékében véges értelmünkkel nem ismerhetjük ki magunkat, de minden ismeret valójában mégis csak azon alapszik, hogyan fejtjük szét és elemezzük e szövődék alapfonalait. Az igazi ismeret ott kezdődik, ahol egyidejűleg fedezzük fel valamiben a folytatást és a kiinduló pontot: az életfolyamatok összefüggését, szüntelen hullámzását.

Történelmi eseményt, történelmi személyt soha sem szabad korából és környezetéből kiszakítani. Az események visszatükrözöttségét, a személyek jellemzése annál valószínűbb, annál megbízhatóbb és tudományosabb, minél inkább felöleli — hogy divatos szót használjunk — az egész fizikai és szellemi életet, amelyben az illető esemény, vagy személy gyökerezik. Ehhez természetesen a szóbanforgó kornak és az abból nyíló távlatoknak, a történelmi adatok olyan tömegének feltárására és lelkiismeretes mérlegelésére van szükség, amely szinte polihisztori elmélyülést, szaktudást és ítéleteri feltételez. Mindezek a ritka képességek avatják a történelmi tudományoknak nemcsak magyar, hanem világviszonylatban is pártját ritkító művészevé Hóman Bálintot, akinek német nyelven most megjelent *Stephan I.* című hatalmas munkája az európai könyvpiac kimagasló eseménye.

Szent István alakja a magyar történelemnek megpróbáltatásokban és elévülhetetlen érdemek dicsőségében gazdag századai során szentséges fogadalommal magasztosult. Hóman Bálint ezt a királyi fogalmat léttel tölti meg. Olyan lenyűgöző elevenséggel állítja a művelt világ elé az első magyar király személyiségét, hogy ennek hatása alól még a szentistváni kultusztól érintetlen külföldi olvasóközönség sem vonhatja ki magát. *A Stephan I. tudományos és szépirodalmi remekmű.* Nélkülözhetetlen útmutató abban a rejtélyes, a külföld számára egyenesen titokzatos világban, amelyet így nevezhetünk: magyar lelkiesség. Utmutatás, de egyben hitvallás is ez a könyv, az „örök magyarság” öntudatos hitvallása. Ebben nem juthat szóhoz semmiféle áltudományos hirverési szándék. A hivatásának magaslatán álló tudós lelkiismeretességével, becsülettel és

olyan lüktető és meggyőző szellemi energiát, a tartalomnak és stílusnak olyan eleven gazdagságot veti latba, hogy valószínűleg sugárzik belőle a legnemesebb értelemben vett nemzeti propaganda ellenállhatatlan ereje és lendülete. A magyar olvasóban meghatározza a nemzeti önértéket és öntudatot, a külföldiben pedig a magyarság felé forduló őszinte érdeklődést és nagyrabecsülést.

Hóman Bálint a honfoglaló magyarság mesterei élettrajzába ágyazza bele I. István személyiségét és életművét, úgy hogy valóságban a szemünk előtt bontakozik ki a nagy király fizikai és szellemi energiáktól duzzadó alakja. I. István politikája — állapítja meg Hóman Bálint — ősei politikájának szerves folytatása volt. A nyugati tájékozódás ugyszólván már Árpáddal kezdődik és Géza idejében már egészen tudatos. I. István világa a magyar öntudatnak, a keresztény hitnek és az európai szellemnek felbontathatlan szintézise. Műve a magyar tradíció, a katolikus vallás, a keresztény erkölcsön és a klasszikus szellemen nyugvó keresztény-magyar műveltség, amely az európai kultúra elemeit harmonikus egységbe foglalta.

Érdekesen fejtegeti Hóman Bálint, hogy I. István nem romantikus alak, nem népszerű nemzeti hős. Soha sem állt a nép viharos lelkesedésének középpontjában, mint a magyar történelemnek oly sok színpompás egyénisége. Hatása mégis mélyebb és átfogóbb, általánosabb és állandóbb, mert — hasonlóan a vele rokonlelkű Zrínyi Miklós és Széchenyi István kultuszához — az értelemben gyökerezik, azoknak a gondolkozóbb és bölcsőbb magyaroknak a lelkében, akik nemzetük jobb sorsáért küzdöttek és akiknek közvetítésével termékeny talajra talált az a hatás a magyar nép lelkében is.

Nem lehet eléggé gyakran és nyomatékosan kiemelni — mondja Hóman Bálint —, hogy Szent István nem egy ideál, vagy irányzat, egy eszme, vagy törekvés, egy erő, vagy eszelekmény megtestesítőjeként lépett a magyar nemzet évszázados tisztelőtlen középpontjába, hanem mint az általános magyar eszme, a korszerű fejlődés képviselője. Az ő alakja, amely kilencszáz év óta sem halványodott el, jelképe annak az „örök magyarság”-nak, amelynek Kelet és Nyugat határán kemény próbákat kellett és kell kiállnia. A szentistváni birodalom máig is legtekintélyesebb és legszabatosabb formulázása a magyarság nemzetpolitikai céljainak és történelmi

A szentistváni kultusz Magyarországon olyan régi, mint a századok, amelyek a nagy király halála óta elmúltak hálás nemzetének halhatatlan életében. Hogy ez a kultusz ma miért időszerűbb, mint valaha? Hóman Bálint könyve erre is megfelel, amikor megállapítja, hogy I. István jellemének értékes tulajdonságai képesítették a magyar élet új európai formáinak megalapítására és a magyar nemzeti politika évszázados utjának kijelölésére. Ma, amikor ismét arról van szó, hogy kialakuljanak a „magyar élet új európai formái”, senki sem csodálkozhatik a szentistváni kultusz újjászületésén. A nagy király történelmi hagyatéka ma is úgy világítja meg a „magyar nemzeti politika évszázados utját”, mint a középkori magyar birodalom kibontakozásának hajnalán.

Ebben foglalható össze Hóman Bálint egyszerű könyvének legfontosabb és legaktuálisabb tanulsága.

Ludvig Dénes

Az Egyetemi Nyomda könyvnap kiadványai

A magyar nyelv és irodalom barátainak két értékes kiadványával szerez meglepetést az Egyetemi Nyomda az idei könyvnapok alkalmából.

Vajthó László:

Halhatatlan magyar irodalom

nem szakkönyv, csak beszélgetés az irodalomról, literatúránk halhatatlanjairól. Feldolgozásában a költészetnek jut a főszerep, hiszen a magyar gondolat és érzés éppen ebben jutott legtovább az európai magasságokig. Művét nem tudósoknak szánta, nem is az irodalom hívatásos ismerőinek, hanem azoknak, akik napi munkájuk után egy-egy szabad órában egész irodalmunkat megismerni szeretnék. Egyszerű formában, világos taglalásban ismerteti irodalmunk legnagyobb alakjainak tevékenységét és időtlen működésük eredményeként készülő nagy művet: a magyar szellem Pantheonját. A testes kötet használhatóságát nagymértékben fokozzák az illusztráló idézetek, amelyek az olvasót közel viszik az irodalom élő forrásaihoz. Feldolgozási módszer dolgában Vajthó műve igen alkalmas arra, hogy ösztönzést, indítást adjon azok számára, akik közlekedést keresnek irodalmunk örök értékeihez.

Bárczi Géza:

Magyar szövefő szótára

hasonlóképpen a művelt nagyközönségnek szól. Azok számára készült, akiket nyelvünk multja, szokásaink eredete közelibbről érdekel. A magyar közönség eddig nélkülözött ilyen szerű munkát, amely a teljes magyar szókincsnek természetesen csak egy részét öleli fel, mégis megtalálja benne az olvasó a könyvvel szókészletének minden fontosabb alapszavát kb. 6000 címszóban, valamint a gyakoribb származékokat és nyelvünk jövővényszavait is.

Kilián Zoltán:

Mátyás király ifju hadserege.

A rádió gyermekdelutánjai népszerű rendezőjének ifjúsági regénye Matyás király korába vezeti ifjú olvasót. Az Egyetemi Nyomda Könyvbarátok Kis Könyve sorozatának egyik értékes darabja ez a kötet, mely B. Farkas Imre korhű rajzaival illusztrálva, a magyar ifjúsági irodalom elismerésreméltó nyeresége.

Aischylos tragédiái

Fordította: Csengery János

Hiányt pótló, átdolgozott kiadásban kerülnek a közönség elé a nagy görög tragédiáiról munkái közül a nevezetesebbek: az *Oltalomkérők*, a *Perzsák*, a *Leláncolt Promethéus*, a *Heten Theba ellen*, s a nagy *Oresteia trilogia*. Az új kiadást nemcsak az a körülmény tette szükségessé, hogy 1903 óta az első Csengery-fordítások stílárius módosításra szorultak, hanem a filológiai kritika is nagy léptekkel haladt előre a különböző Aischylos-szövegek eltéréseinek helyes magyarázata irányában. A kiváló fordítónak azonban nemcsak a görög szöveg változásait kellett figyelembe vennie, hanem azokat az újabb szakmunkákat is, amelyek mélyebb betekintést nyújtanak Aischylos költői műhelyébe és szinte egyedülálló lelki világába. Mint-hogy a magyar könyvpiacra már vagy két évtizede hiányzik egy magyar Aischylos, a fordító nagy szolgálatot tett a magyar irodalomnak azzal, hogy a tragédia megteremtőjét és örök időkre szóló képviselőjét az eddiginél is hibetlenebb tolmácsolásban juttatta el azok kezébe, akik tudják, hogy a mult megbecsülése